

Сеник Г. І.,
кандидат філологічних наук,
асистент кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ОСОБЛИВОСТІ МОВНОЇ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ НА БУКОВИНІ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню мовної інтерференції у німецько-українському мовному просторі на початку ХХ століття. Майже 150-річне співіснування німецької з іншими мовами, такими як українська, румунська, польська, єврейська та російська, внесло свої корективи у тогочасне відтворення та вживання мови. Місцеві жителі знали щонайменше дві або три мови, а оскільки німецька була державною, то вона проникала здебільшого через державний апарат, військову повинність, пресу та літературу. Вплив німецької мови на українську мову був набагато глибшим на основі її культурного престижу. Буковинські говірки зазнали значних змін на лексико-семантичному рівні, найбільшою різноплановістю вирізняється семантична інтеграція. Інтерферентні явища під впливом української мови у мові буковинських німців найпоширеніші на синтаксичному рівні та виражені калькуванням українських словосполучень.

Початок минулого століття характерний і тим, що у місті Чернівці почала розвиватися письменницька діяльність, чимало літературних діячів були багатомовними, тому інтерферентні явища проникали у їхні твори. Спроба мовця робити власні висловлювання, опираючись на правила та структуру рідної мови, та встановлювати невідповідні зв'язки між обома мовами призводила до порушення мовних норм та помилок, тобто інтерференції. Дослідники розглядають її на граматичному, лексичному та фонологічному рівнях. Інтенсивність міжмовної інтерференції залежить від суб'єктивних та об'єктивних факторів, що на неї впливають, а також від зони її поширення. У мовленні буковинських німців вона була зумовлена їх тривалим перебуванням у іноземному середовищі та обмеженим використанням власної мови. Практично на всіх мовних рівнях відбувалися зміни, які вплинули на розвиток буковинської німецької. Особливо помітною була інтерференція на лексичному рівні, німецька була розбавлена місцевими реаліями, побутовими словами та вигуками. Чималу частину запозичених вигуків становили українські або саме буковинські відповідники, вони були настільки розповсюдженими, що майже замінили стандартні німецькі. Відбувалося також дослівне калькування іноземних словосполучень або морфологічні зміни різних частин обох мов в одному виразі або реченні.

Ключові слова: мовна інтерференція, буковинська німецька мова, вигуки, мовні контакти, запозичення.

Довгострокова взаємодія німецької та української мов під впливом, зокрема, румунської мови привела до створення явища мовної інтерференції у буковинських німців під назвою «Bukowiner Deutsch». Під владою Габсбурзької монархії кінця ХІХ – початку ХХ століття основною державною мовою Буковини була німецька, а регіональними – українська, польська,

ідиш та румунська, які використовувалися також у місцевому управлінні. Посилювало міжмовну інтерференцію і те, що місцеві на побутовому рівні знали три та більше мови, для службовців було обов'язковим вільно володіти двома або трьома мовами, зрозуміло, що такі особливості суттєво відобразилися на німецькій мові Буковини. Австрійці, які переїхали у міста краю як високопосадовці та адміністратори, стали розповсюджувачами німецькомовного та культурного елементу. У той час німецька мова стала своєрідною «lingua franca» та існувала у трьох варіантах: як *літературна мова* (преси, офіційних установ, навчальних закладів), як *Buchenländisch* (розмовна мова на ринку) та як локальні *рейно-франкські, баварські, грюндерські* говірки [7, с. 316].

Питаннями впливу німецької мови на українські говори жителів Галичини, Буковини та Закарпаття займалися М. Кочерган («Німецькі лексичні запозичення в південно-західних говорах української мови»), О. Огуй («Міжмовна інтерференція на Буковині початку ХХ ст.»), О. Гаврилів («Germanismen im Ukrainischen in Galizien»), О. Гвоздяк («Запозичення з німецьким етимологом у структурі українських говірок Закарпаття»), Г. Меліка («Запозичення лексики німецького походження в українській говірці Ужгородщини»), В. Лопушанський та Т. Пиц («Німецькомовні лексичні запозичення в говорах Західної України»), Д. Костюк («Германізми в діалектній лексиці української мови»), Г. Сеник («Українсько-німецькі мовні контакти на Буковині»), З. Савченко («Немецкие лексические заимствования в украинских говорах на Буковине»), Х. Вільперт («Німецькі запозичення в гуцульських говірках») та інші мовознавці [5, с. 18].

Мета статті: встановити особливості мовної інтерференції буковинської німецької мови «Bukowiner Deutsch» і територіальних мов на Буковині та проаналізувати вживання австрійців та германізмів у буковинських говірках.

Багаторічне співіснування буковинських німців з іншими народами на території Буковини вплинуло на усі рівні німецької мови – від текстового до фонетичного (акомодація проривних приголосних, втрата умлауту, аспірації). У пресі та мовленні спостерігалось не лише вживання локальних запозичень, але і порушення синтаксичної та морфологічної структур. Завдяки дослідженням О. Огуй [13] дізнаємося, що **граматична інтерференція** мов Буковини початку ХХ століття характеризувалась як функціональним статусом поширених мов, так і ступенем їх генетичної чи типологічної спорідненості. Соціальний статус та ступінь спорідненості флективних мов визначалися активністю їх взаємодії. Запозичення конструкцій в українську мову зазвичай відбувалися через близькоспоріднену польську мову, вона мала вищий соціальний статус. Граматична інтер-

ференція у буковинську німецьку проникала, як правило, через споріднений із німецькою ідиш із місцевих – української та румунської – мов.

Загалом, на морфологічному, синтаксичному та лексичному рівнях відбулося чимало змін, які вплинули на розвиток буковинської німецької. Для неї характерним стає витіснення німецької монологічності слов'янською полінегативністю, відбулося спрощення морфологічної структури різних частин мови, редукція та руйнування її флективних форм. Досить часто слов'яномовні інтерференції можна було спостерігати у зміні керувань, які дослівно перекладалися з української або румунської: *an die Arbeit gehen* замість "gehen zur Arbeit" (під впливом укр. "йти на роботи"); *sich zu einer Arbeit nehmen* замість "sich an die Arbeit machen" (під впливом б.-укр. "си брати до роботи", рум. *a se face la lucru*). У синтаксичному відношенні для буковинської німецької стали особливо характерними поширення простих речень, неправильний порядок слів, а також відсутність частки *zu*: *ich brauche haben einen Bleistift*; утворення дослівних мовних покривів: *ich habe mich überschrocken das machen* (замість *ich bin erschrocken*).

На лексичному рівні особливо активно проявлялася міжмовна інтерференція, розмовна німецька мова була насичена місцевими реаліями, назвами традиційних страв, сільсько-господарськими термінами та побутовими словами: *Opanken, Mamaliga, Kopize, Pisanki* тощо. Окрім того, було дуже частим вживання запозичених прізвиськ та лайливих слів, а також синонімічної інтерференції. Під впливом української та румунської мов у німецькому діалекті зустрічалося чимало буковинських вигуків та наближених до них словосполучень, які практично витіснили німецькі їм відповідники [13], [11].

У буковинській німецькій відбулись також і деякі фонетичні зміни, через вплив румунської та української мов зімкнені глухі звуки вимовлялися без придишу (*pefer* замість *Pfeffer*), а аспірація зникла. До того ж, спростилися довгота голосних та короткість коротких голосних, внаслідок зменшення огубленості зникли умлаути (*zerick; kibel, schwäbische Kuche; Nussen*), а також відбулася певна зміна в інтонації – вона дещо «піднялася» [3], [12].

Інтерферентні явища у мові буковинських німців «Bukowiner Deutsch» були викликані тим, що вживання рідної німецької було обмеженим на території багатомовної Буковини за часів Австро-Угорщини серед носіїв української та німецької мов. На цих теренах мовна інтерференція зумовлена рівнем генетичного та типологічного споріднення змішуваних мов. Іншомовна лексика, яку засвоювали буковинські німці та австрійці, мала великий вплив на їхню рідну мову, що стала причиною відхилення мовних норм на різних рівнях – від фонетичного до граматичного.

Внаслідок мовних контактів на українську мову суттєво вплинула престижна німецька. Це добре видно з лексики, висловлювань, синтаксичних конструкцій, буковинсько-покутських та гуцульських діалектів. Як зазначав О. Огуй у своєму дослідженні [13], приблизно чверть буковинського діалекту початку ХХ століття була німецького походження. Це була як лексика побутового характеру, так і загальні технічні терміни. Для більшості запозичених слів було типовим звуження значення німецького слова або ж, навпаки, його розширення. Окрім того, у деяких випадках запозичене слово тлумачили зовсім по-різному. Частина слів також існувала паралельно

до інших, тобто вживався як український відповідник, так і німецький [1, с. 139].

Що ж стосується інтерференції, то на морфологічному рівні відбулося запозичення німецьких суфіксів для різних частин мови, зберігання конструкцій для позначення майбутнього та минулого часів, типове німецькій мові порівняння прикметників. На фонетичному рівні змінилися такі аспекти, як метатеза, асиміляція, зниження інтонації та редукція голосних. До синтаксичних характеристик міжмовної інтерференції належать вживання переважно простих речень, постійна поява присудку, зміна порядку слів у реченні та інші.

Німецько-українські та українсько-німецькі культурно-мовні контакти протягом тривалого часу на Буковині сприяли збагаченню та формуванню лексичного складу української мови. Чисельний вміст запозичень із німецької має важливе історичне підґрунтя, оскільки довгий час на території сучасної західної України, що входила до складу Австро-Угорської імперії, панувала німецька мова як державна, а також відбувалися близькі повсякденні контакти різних етнічних груп населення. Наслідком таких контактів стало вживання у місцевих говірках значної кількості зворотів, сталих словосполучень, лексем. Незважаючи на те, що німецька мова була мовою документів, більшість запозичень перейшли до наших часів саме усно. Це можна пояснити тим, що більшість населення тоді була неписьменною, тому чимало запозичень через пряме спілкування співрозмовників дійшли до нас у дещо спотвореній формі: *бамбетль (Bankbettl), обцас (Absatz), цугундер (zu Hundert, zu Grunde* тощо [10, с. 270].

Слова, які вживаються на позначення запозичень із німецької, називають **германізмами**. Часто на позначення слів, взятих саме з австрійського варіанту німецької мови, науковці вживають кальку «австріацізми», або «австріацізми». Хоч попередні терміни і мають право на існування, у нашому дослідженні будемо використовувати термін «австріїзми», оскільки він найдоцільніше відповідає схемі утворення слів на позначення запозичень, розробленій М. Лесюком. При цьому розмежовувати на практиці германізми від австріїзмів у принципі неможливо. Германізми та австріїзми можна розглянути на трьох рівнях: лексичному, фонетичному та граматичному. Останній рівень трапляється досить рідко [10, с. 268].

Згідно з дослідженнями Г.І. Сенік [8], у зв'язку з ідеографічною різноплановістю слів із німецьким етимом можна класифікувати 9 тематичних груп запозичень, таких як: військова справа; ремісництво (слюсарство, малярство, шевство, столярство, ковальство, будівництво); одяг, взуття; житло; транспорт; сільське господарство; публічне мовлення; торгівля; кулінарія.

В українській мові можна виділити трирівневий процес адаптації запозичень із німецької мови [8, с. 9]: *фонетичний, морфологічний та семантичний*.

Фонетичний процес адаптації характеризується наявністю фонетичної субституції, тобто заміною невластивих українській мові звуків схожими звуками української мови. Наприклад: укр. *рондель* – нім. *Reindl* «невисока каструля», укр. *гешефт* – нім. *Geschäft* «торгова угода», укр. *мантля* – нім. *Mantel* «пальто».

Морфологічний процес здійснився, незважаючи на те, до якої частини мови належать слова з німецьким походженням, які адаптувалися до граматичної системи української мови,

а їх граматична форма практично не схожа на іншомовну: укр. *грасувати* – нім. *kratzen* «розпушувати поле», укр. *кірат* – нім. *Kehrrad* «машина для обмолоту збіжжя», укр. *братрура* – нім. *Bratrohr* «духовка».

Семантичний процес адаптації виявився найбільш різноманітним, виділяють 4 типи співвідношень запозиченого слова зі словом-етимомом:

1) нова конотація або стилістичне забарвлення: укр. *фамілія* «родина та родичі» – нім. *Familie* «сім'я», укр. *фрасер* «красунчик», «коханець», «порядний чоловік» – нім. *Freier* «наречений»;

2) моносемантизація лексичної одиниці: нім. *Absatz* має в німецькій мові 9 значень: «зупинка», «сходінка», «відступ», «розділ», «частина тексту», «каблуку», «збут товару», «осад», «фракція» – укр. *обцас* має 2 значення: «каблуку» і в літературному варіанті мови укр. *абзац* «відступ»;

3) стилістична зміна: нім. *handeln* «торгувати», «діяти» – в буковинських говірках укр. *гендлювати* «займатися спекуляцією», нім. *reisen* «подорожувати» – укр. *райзувати* «їздити без толку»;

4) метафоризація, утворення нових сем.: нім. *Pottasche* «калієва сіль вугільної кислоти» – укр. *поташ* «питна сода», нім. *Luft* «повітря» – укр. *люфт* «протяг».

Дослідниця Ніна Нечасва виділяє такі особливості германізмів у буковинському діалекті на базі Словника буковинських говірок за заг. ред. Н. Гуйванюк [16] [2, с. 99]:

а) будова слова тотожна німецькому еквівалентові: бук. *шутер* «щєбінь» – нім. *Schotter* «щєбінь»; *шток* «1. Пень, колода, на якій стоїть ковадло. 2. Поверх» – нім. *Stock* «поверх»;

б) додавання суфіксів до основи німецького слова українських: – іменникових **-ик, -ок, -к**: бук. *бріфташка* «1. Сумка листоноші. 2. Гаманець» – нім. *Brieftasche* «гаманець»;

– дієслівних суфіксів **-ува (-юва)**: бук. *ратувати* «допомогати, виручати» – нім. *raten* «радити»; **-а(-я)**: бук. *трагати* «1. Нести щось важке. 2. Тягати, зачіпати» – нім. *tragen* «нести, носити»;

в) додавання до основи німецького слова українських флексій: – іменникової флексії **-а**: бук. *шума* «піна» – нім. *Schaum* «піна»;

– прикметникової флексії **-ий**: бук. *файний* «приємний на вигляд, для слуху, який викликає почуття задоволення» – нім. *fein* «гарний, вишуканий»;

г) фонетично відмінне оформлення суфіксів у німецькій мові та в буковинських говірках: бук. *тафіль* «1. Листок шиферу. 2. Фігура, що імітує скляну шибку в непрозорих дверях» – нім. *Tafel* «дошка».

Особливість мовного середовища Буковини полягала у тому, що вагома частина місцевого населення володіла кількома мовами. Згідно з переписом 1910 р., за розмовною мовою у Чернівцях українською розмовляли 15 254; румунською – 13 440; німецькою – 41 360, польською – 14 893, іншими мовами – 511 осіб. Рівень мовної компетенції обох народів, які утворювали на Буковині найбільші етнічні групи, – українською та румунською, при обов'язковому знанні німецької мови як державної, за статистичними відомостями виглядав так: із державних службовців 47% володіли румунською мовою (27% – в письмі і слові, 20% – лише в слові); 81% – українською (16% – в письмі і слові, 65% – лише в слові); 33% знало обидві мови (4,5% – в письмі і слові, 28,5% – лише в слові); з фінансових службовців 77% володіли румунською (26% – в письмі і слові, 51% – в слові); 92% українською (15% – в письмі і слові, 77% – лише в слові);

56% знало обидві мови (9% – в письмі і слові, 47% – лише в слові); серед залізничних службовців: 60% володіло румунською (20% – в письмі і слові, 40% – в слові); 87% – українською (30% – в письмі і слові, 57% – в слові); 60% знало обидві мови (20% – в письмі і слові, 40% – в слові) [9, с. 10].

Провідними національними мовами на той час були українська, румунська, польська, ідиш та німецька, вони отримали уповноваження масової та формальної комунікації. Загальнодержавна німецька мова виконувала адміністративну функцію управління. Як відомо, вона утвердилася у 1774 р. після анексії Буковини Австрією та до 1918 р. була мовою-посередником на цих теренах. До того ж, це була одночасно і державна мова, і мова національної меншини [13]. Вона відіграла функцію міжнародного спілкування у Чернівцях та була своєрідною *lingua franca*, без знання якої було складно. Вся документація, шкільна справа та державне управління велись у містах німецькою мовою, тому кожна освічена людина мала володіти нею.

На початку ХХ століття письмова мова відіграла особливо важливу роль в українсько-німецьких мовних контактах. До того ж, значний вплив на тодішню моду мала столиця Австрії – Відень. Доволі частим було вживання запозичених із преси популярних слів або фраз, таких як *райзувати*, *гендлювати*, *гратуляція та інші*. З німецької перекладалось усе більше філософської, суспільно-політичної та естетичної літератури, а також створюються українсько-німецькі загальнолінгвістичні довідкові праці. Українська лексика збагачується німецькими словами та висловами з галузей філософії, літературознавства, мистецтва, науки та техніки: *авторитет*, *конфлікт*, *рентген*; *тонфільм*, *лейка*, *агресор*, *путч*, *аншлаг*; *кегельбан*; *бундестаг*, *бундесканцлер*, *цейтнот*, *шлягер*, *моторолер* [15, с. 96].

Німецькими переселенцями було докладено чимало зусиль, аби збагатити як матеріальну, так і духовну культуру краю, особливо це було помітно у містах Буковини. Більше того, у цей час продовжували діяти раніше засновані німецькі товариства різних напрямів. Серед них були такі об'єднання: молодіжні, співочі, спортивні, антиалкогольні та конфесійні. Поштовхом до розвитку культурного життя у Чернівцях стало будівництво Німецького дому у 1910 р., яке стало місцем для численних німецьких об'єднань та організації різноманітних заходів. Діяльність культурно-просвітницьких товариств мала великий вплив на процес національного становлення буковинських німців [4].

Слід звернути увагу на те, що значна кількість чоловічого населення українських поселень мала обов'язкову військову повинність в Австрійській армії. Не дивно, що вагома кількість запозичень із німецьким етимомом походила з військової галузі. За три роки служби німецька мова значно укорінилась у мовленні колишніх солдатів та поширювалася на місцевих околицях. До таких запозичень можемо віднести такі слова, як: *касарня* «казарма» – нім. *die Kaserne*, *урльоп* «відпустка» – нім. *der Urlaub*, *бефель* «наказ» – нім. *der Befehl* тощо.

Важливу роль у розвитку освіти виконала німецькомовна інтелігенція, Австрійська адміністрація заснувала на Буковині багато різноманітних шкіл. Станом на 1914 р. тут налічувалося близько 17 середніх шкіл (гімназій), 478 народних шкіл, із яких 73 були німецькомовними. Важливою подією також було урочисте відкриття університету Франца-Йозефа у Чернівцях 4 жовтня 1875 року, який став рушійною силою у розвитку

освіти та науки на Буковині. Аби остаточно зробити Чернівці столицею «Герцогства Буковина», було також прийнято рішення побудувати міський театр, який би мало чим поступався Віденському. Можна сказати, він і справді став культурним центром для усіх національностей цього міста [17].

До 1914 р. Чернівці були важливим видавничим центром. У той час німці мали чималий вплив на книговидавництво, вони створювали бібліотеки та галузеві книгарні. Ініціатива випускати на Буковині свою періодичну пресу належить саме німецькомовному населенню. На зламі двох століть тут значно почала збільшуватися кількість газет німецькою. Найбільшими на той час були такі видання:

- Bukowiner Nachrichten;
- Bukowiner Bote;
- Німецькомовна «Чернівецька газета»;
- «Східно-єврейська газета»;
- Landes- und Amtszeitung Bukowina;
- Bukowinaer Post und die Bukowinaer Rundschau.

З середини XIX ст. починає розвиватись і німецькомовна література, на світ починають з'являтися яскраві здобутки буковинських письменників. Часовий проміжок з 1876 по 1918 р. для німецькомовної літератури науковець Курт Райн характеризує як «її перший розквіт у пізньо-австрійський час» [14, с. 41]. До німецькомовних авторів того часу належать Леон Розенцвайг, Конрад Пекельман, Антон Норст, Фрадrix Кайндль, Анна Павлічек, Франц Порубські, Йозеф Відман, Ольга Кобилянська, Осип Маковей, Євгенія Ярошинська, Сильвестр Яричевський. Оскільки багато з них були багатомовними, мовні інтерференції з української, польської та румунської мов проникали у їхні твори. Це явище можна помітити у надбаннях Георга Дроздовського, Франца Порубські Конрада Пекельмана, Рози Ауслендер та Пауля Целана.

Можна зробити висновок, що німецька мова проникала здебільшого через державний апарат, військову повинність, пресу та літературу та значно вплинула на духовно-культурний та освітній розвиток краю. Завдяки німецькомовному населенню та австрійському впливу українська мова збагатилась німецькими словами, а Чернівці стали культурно-просвітницьким центром, у якому і досі панує багатонаціональність. Довготривала та тісна взаємодія німецької та української мов привела до виникнення мовної інтерференції в обох мовах. Інтерференції з української мови у буковинських німців виникали, зокрема, через обмежене вживання рідної мови серед багатоетнічного населення.

Література:

1. Лесечко Б.В. Deutsche Spuren in der lokalen Mundart von Transkarpatien. NON PROGREDI EST REGREDI: наук. зб. на пошану Паславської А.Й., доктора філологічних наук, професора : Уклали Володимир Сулим, Михайло Смолій, Христина Дяків. Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів : ПаІС, 2013. С. 136–140.
2. Нечасва Н. Запозичення з німецької мови в буковинських говірках. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія «Філологічні науки. Мовознавство». 2014. № 2. С. 98–102.
3. Огуй О.Д. Формування німецьких колоній на Буковині у XVIII–XX ст.: Соціально-економічні та мовні аспекти. Етнічна історія народів Європи: Зб. наук. праць. Вип. 16: Німці в етнокультурному просторі України. К., 2004. С. 120–125.

4. Осачук Сергій. Буковинські німці: від Йозефа II до Адольфа Гітлера. Незалежний культурологічний часопис «І» число 56 / 2009. [Веб-сайт]. URL: http://www.ji.lviv.ua/n56texts/osachuk1.htm#_edn3 (дата звернення: 20.12.2020).
5. Пиц, Т.Б. До проблеми адаптації німецьких слів південно-західними говорами української мови. ВІСНИК Житомирського державнодержавного університету імені Івана Франка (58). 2011. С. 17–20.
6. Семчинський С.В. Загальне мовознавство. 2-е вид., перероб. і доп. К.: АТ "ОКО", 1996. 416 с.
7. Сенік Г.І. Багатомовність як причина мовних інтерференцій на Буковині у складі Австро-Угорщини. Р. Ф. Кайндль. Нові етноісторичні виміри : [матеріали II міжнар. наук. Семінару «Кайндльські читання», (Чернівці, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 28-29 трав. 2005р.)]. [відп. ред. Г.К. Кожоляно]. Чернівці : Прут, 2005. С. 314–319.
8. Сенік, Галина Іванівна. Українсько-німецькі мовні контакти на Буковині : автореферат дис. канд. філол. наук : 10.02.17. наук. кер. В.І. Кушнерик ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2014. 19 с.
9. Ткач Л.О. Мовна ситуація на Буковині в кінці XIX - на початку XX століття і розвиток української літературної мови: автореф. дис... д-ра філол. наук: 10.02.01 ; НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. К., 2008. 40 с.
10. Ткачівський В.В. Австрійські та германістичні в говірках населення Галичини. Non progredi est regredi: збірник на пошану Паславської Алли Йосипівни, доктора філологічних наук, професора; Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів: ПАІС, 2013. С. 267–273.
11. Яцюк І.Я. Lexikalische Besonderheiten Deutscher Dialekte in Galizien- und der Bukowina. Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер.: Філологічна. 2010. Вип. 14. С. 306–311.
12. Hvozdyak O. Deutsche Mundarten im multiethnischen Raum von Transkarpatien. Germanistik in der Ukraine. 2014. Jahrgang 9. S. 35–41.
13. Oleksandr OGuy. Interkulturelle Diskurskontakte Deutsch vs. Buchenlaendisch - Ukrainisch (bzw. ihr Interferenzgrad) in der Bukowina (1900-1920). Germanistik in der Ukraine. 2013. Jahrgang 8. S. 44–50
14. Rein K. Politische und kulturgeschichtliche Grundlagen der „Deutschsprachigen Literatur der Bukowina. Dietmar Goltschnigg, Anton Schwob (Hrsg.). Die Bukowina. Studien einer versunkenen Literaturlandschaft. Tübingen : Francke Verlag, 1990. S. 27–47.
15. Sereda N. Kulturbegegnungen und Sprache: deutsch-ukrainische und ukrainisch-deutsche Kontakte. Germanistik in der Ukraine. 2014. Jahrgang 9. С. 94-100. 16. Словник буковинських говірок / заг. ред. Н. В. Гуйванюк. Чернівці: Рута, 2005. 687 с.
16. Історія чернівецького театру. Веб-сайт театру імені Ольги Кобилянської. URL: <https://dramtheater.cv.ua/teatr/> (дата звернення: 05.01.2021).

Senyk H. Features of language interference in Bukovina in the early twentieth century

Summary. The article is devoted to the study of language interference in German-Ukrainian language space in the early twentieth century. Almost 150 years of coexistence of German with other languages, such as Ukrainian, Romanian, Polish, Yiddish and Russian, made its adjustments in the reproduction and use of the language at that time. The locals knew at least two or three languages, and since German was the state language, it penetrated mostly through the bureaucracy, conscription, press and literature. Due to the interlingual contacts Ukrainian language was influenced by prestigious German language which the speakers used as a guide in the written rules

of grammatical use and in syntactical constructions. Thus, interlingual interference was increased. As a general result of linguistic contacts, interference leads to bilateral impact of structures belonging to two different linguistic systems. As a process and a result, interference has one main source. It is the divergence in systems of interacting languages which causes mixed categories to be substituted with diaphones of another language.

The beginning of the last century is also characterized by the fact that in Chernivtsi city started developing literary activity. Many authors were multilingual, so the interference phenomena penetrated into their works. The speaker's attempt to make his own statements based on the rules and structure of the native language and to establish inappropriate connections between the two languages led to interference. Researchers consider it at the grammatical, lexical and phonological

levels. The intensity of interlinguistic interference depends on subjective and objective factors that do not affect it. Changes in the speech of the Bukovinian Germans were due to their long stay in a foreign environment and limited use of their own language. Changes took place at almost all language levels, which influenced the development of Bukovinian German. Interference at the lexical level was especially noticeable. German was diluted with local realities, everyday words and interjections. A large part of the borrowed interjections were Ukrainian or Bukovinian equivalents, they were so widespread that they almost replaced the standard German ones. There was also a literal tracing of foreign phrases or morphological changes of different parts of both languages in one expression or sentence.

Key words: language transfer, bukovinian german language, interjections, language contacts, borrowings.